

Esther

Ya huyyan libluh nan Esther

Huyyan libluh ey impeamta tu hu impahding nan Esther ni nengihwang idan Jews ma-lat eleg ida matey. Hi Esther nan Mordekai niyadda dakel ni edum dan Jews e helag Israel ni neilaw ni balud di Babilon ey nambebley idad Persia. (Ya eman ni 539 B.C. ey inapput ni Persia hu Babilon et sakupen da.)

Hi Serses hu patul di Persia ni nunman. Hiniyan tu hi Basti e ahwatu et ahwaen tu hi Esther e Jew. (Nem eleg ni meamtaan e Jew hi Esther.)

Yadman e nambebleyan nan Serses ey wada hu lakin hi Haman hu ngadan tu. Neipeta-gey hu ngunu tu et mambalin ni meihhayned nan Serses e patul. Hi Haman ey hakey ni Amalekite. Anggebe-hel tudda hu Jews et nemnemen tun pepettey idan emin. Et mekihummangan nan patul e hi Serses et ehelen tun hi-gatu e mengapyan olden ma-lat dammutun petteyen idan tutu-u hu Jews di megtud ni aggew. Ey inebulut nan patul.

Nem entanni ey dingngel nan Mordekai e pengemmaen Esther humman ni olden et lumaw nan Esther et peamta tun hi-gatu humman. Et ilemangan nan Esther hu biyag tu et an maki-hummangan nan patul meippanggep nunya. Et ya impahding nan patul ey nengapyan hin-appil ni olden e mei-ebbulut ida Jews ni mekihhang-gaddan buhul da ma-lat ihwang da annel da.

Henin nunman hu impahding da et meihwang idad ketteyyan da et hi Haman hu neipepatey.

Nan-am-amleng ida hu Jews ni nengapputan daddan buhul da et ilepu da etan piyestah dan katootoon e nginedanan dan Purim.

Ya neitudek eyad libluh:

1. Nambalin hi Esther ni ahwan nan patul e hi Serses. (chapters 1-2)
2. Nannemnem hi Haman ni pehding tun mengippepettey idan Jews. (chapter 3)
3. Nannemnem hi Esther ni pehding tun mengihwang idan edum tun Jews. (chapters 4-7)
4. Inhewang nan Apu Dios ida Jews di ketteyyan da. Neilepu hu Piyestah e Purim. (chapters 8-10)

Ya nampahemulan etan ni patul e hi Serses

¹⁻² Yan nunman ey wada hu patul e hi Serses ngadan tu e nan-ap-apud hanggatut et dewampulut pitun probinsiya e neipalpu India ingganah di Ethiopia * Yad Susa hu nanha-adan tu. ³ Yan meikkatlun toon ni nampatulan tu ey nampahemul et ayagan tudda emin opisyal tu, yadda ap-apun sindalu tud Persia niyad Media, yadda governor idan probinsiya niyadda edum ni apapudman. ⁴ Humman ni hamul ey limmaw ni enem ni bulan et han megibbuh et pengipeangan tun kinedangyan ni bebley tu niya dayaw ni nampatulan tu.

---

* **1:1-2** 1:1-2 Heb. Cush; Sudan niya Ethiopia ni nunya.

⁵ Negibbuh humman et mampahemul mewan ni hanlingguan di dallin ni baley tud Susa et ayagan tuddan emin hu tutu-udman, kedangyan niya newetwet. ⁶ Hina-adan da dallin ni kayyag-gud ni kultinah ni mablah niya blue ey madlang ni luput hu impemedbed da. Netullikeng ni silber hu neihukluban ni nemedbed da e neihabley di tukud ni marbol. Ya neikapyan det-al ni dallin ey marbol niya pearl niyadda edum ni nenginan batu. Yadda yuddungngan diman ey nekapyad balituk niya silber. ⁷ Yadda balituk ni basuh ni eleg man-iingngeh, e endi dewwan nan-ingngeh kapkapy tu hu nengiinum da etan ni dakel ni meinum ni indaddan nan patul. ⁸ Immandal nan patul idan bega-en tu e eleg da tetteppenga hu ittaug dan innumen idan tuu et ngenamung kehinglaan da.

⁹ Hi Basti e ahwan patul ey nampahemul damaddan bibi-id bawang. ¹⁰ Yan eman ni meikkeppitun aggew ey kamengi-innum hi patul ey kaman-an-anla. Entanni ey impaeyag tudda etan pitun napnahan ni lalakkin bega-en tu e hi Mehuman, hi Bista, hi Harbona, hi Bigta, hi Abagta, hi Sethar et hi Karkas. ¹¹ Et ehelen tun higada e da ewwiten hi Basti e ahwatu niya e-helen dan hi-gatu e ippepnet tu etan kaippepnet ni ahwan patul et han umlid kad-an tu. Kat-agun peteg humman ni ahwan patul et pinhed tun peang-ang idan opisyal tu niyadda mangili tu hu kakinat-agu tu. ¹² Nem an ineyagan idan bega-en patul hi Basti ey eleg tu pinhed ni umlaw et nemahhig hu bunset nan patul.

¹³ Et pinhakkeyey impaeyag tudda opisyal tun

nengamtan emin ni hipan kameunnud ni linteg niya elaw dad Persia, tep humman ni ingganah tuka pehding e tuka mahmahin hi-gada hedini hipa pehding tu. ¹⁴ Ya ngadan idan nunyan opisyal ni kaeyyagin patul hedini wada pinhed tun mahmahan ey hi Karsena, hi Sethar, hi Admatha, hi Tarsis, hi Meres, hi Marsena et hi Memukan. Hi-gada hu pitun opisyal ni tuka kedinneli niya hi-gada keta-ta-geyyan saad dad Persia niyad Media. ¹⁵ Immalidda et kantun hi-gaday “Hi-gak e patul yun hi Serses ey intu-dak kudda bega-en ku et da ehelen nan ahwak e hi Basti e immandal kun um-ali ey eleg tuwak u-unnuden! Impaeyag dakeyu ma-lat ehlen yun hi-gak hedini hipa wadad linteg tayun lebbeng tun pehding kun hi-gatu.”

¹⁶ Immehel hi Memukan et kantun hi-gatu niyadda opisyal tuy “Nambahul hi Basti e ahwam, apu patul. Ey beken ni hi-gam ni ebuh e ahwatu ni nambahulan tu, nem anin idan apud bebley tayu niyadda edum tayun lalakki. ¹⁷ Lektattuy emin idalli law bibi-i ey eleg da law lispituha hu aahwa da hedini dedngelen da e nginhay nan Basti hu mandal nan patul e ahwa tu. Tep kandallin ahwa day “Immandal nan patul ni umlaw di kad-an tu hi Basti e ahwa tu ey eleg tu u-unnuden hu inhel ni ahwa tun patul.” ¹⁸ Inamtak et eleg mehilling nunyan aggew ey dedngelen idan ahwa min opisyal mudya Persia niyad Media hu impahding Basti et iu-unnud dan hi-gatu e eleg da lispituha hu ahwa da, et umhulun ni pengibbungngetan ni ahwa dan hi-gada. ¹⁹ Et humman hu, hedini

pinhed mu, ey imandal mu et eleg law mabalin ni an mampeang-ang ni hi-gam e patul hi Basti e ahwam. Paitudek mu huyya etan di neitudekan idan linteg di deya Persia niyad Media e eleg ali mabalin ni mehullulan. Ey penang-ang kan edum ni kakkayyaggud ni biin meihhullul ni hi-gatun ahwam. ²⁰ Nakka medinnel e hedin amtaen idan emin ni tuu huyyan mandal mu, ey emin law bibi-i ey lispituhen da ahwa da, kedangyan winu newetwet.”

²¹ Emin ida etan opisyal, anin etan patul ey daka ebbuluta e kayyaggud humman ni inhel Memukan et u-unnudun nan patul humman ni inhel tu. ²² Et palaw tun emin di probinsiya ni nampatulan tu hu tudek e neibelin emin di nambakbaklang ni ehel idan tutu-u et imandal tu e emin hu lalakki ey hi-gada meunnud di baballey da.

2

Nambalin hi Esther ni ahwan patul

¹ Entanni et nedagem law bunset nan patul ey tuka nemnemnema hi Basti e ahwa tu, ya impahding tu et ya immandal tun meippahding ni hi-gatu. ² Et kan idan kamenuggun nan patul ey “Attu et manemak itsu eyad bebley tayun kat-agun biin eleg malehin et hi-gatu ahwaem. ³ Itugun muddan opisyal mud emin ni probinsiya et pan-i-li dan emin hu kakat-agun bibi-i eyad baley mud Susa. Et pepaptek muddan Hegai e napnahan ni bega-en mun kamengippaptek idan

bibi-im ma-lat idwatan tuddan mengippeyaggud ni ang-ang da. ⁴ Hedin nedatngan hu nagtud ni aggew ey pinilim hu nakappinshed mun hi-gada et meihullul nan Basti e ahwam.” Kayyaggud hu nangngel nan patul ni nunman ni inhel da et u-unnuden tu.

⁵ Wadan nunman di Susa etan Jew e hi Mordekai ngadan tu e u-ungngan Jair e u-ungngan Simei e u-ungngan Kish e helag Benjamin. ⁶ Wadadman tep yan eman ni nengapputan nan hi patul e hi Nebukadnessar ni patul ni Judah e hi Jehoiachin ey inla tudda iJudah di Jerusalem et ilaw tuddad Babilon e bebley tu. Impambalin tuddan balud diman et hi Mordekai hu hakey ni hi-gadan nambalin ni balud. ⁷ Wada hu agitu e hi Esther e ya ngadan tud Hebrew ey Hadassa. Kat-agun peteg niya kayyaggud impenga-annel tu. Inewit Mordekai eman ni neteyyan idan a-ammed tu et e-ettengen tun imbilang tun u-ungnga tu et hikenen tu.

⁸ Ya nengioldenan nan patul hu himmulun et dakel ida kakat-agun bibi-in inlaw dad kad-an tud Susa e hi Esther dama hakey ni hi-gada. Nanha-ad idad baley nan patul et ipaptek idan Hegai. ⁹ Katettebalan Hegai hu kakinayyaggud ni ang-ang Esther et eleg mebayyag ey linepuan tun mengiyayyaggud ni ang-ang tu et pehena-ad tun lana niya bangbanglu hu annel tu ey nepili hu tuka pekkan ni hi-gatu. Inappil Hegai hi Esther et iha-ad tud kekakkayyaggudan ni panha-adan, et idwatan tun pitun nepilin bega-en di baley patul ni mengippaptek ni hi-gatu.

¹⁰ Eleg e-ehhelen nan Esther hu bebley ni

nalpuan tu tep sinugun Mordekai e eleg tu peamta e hi-gatu ey Jew. ¹¹ Kewa-wa-wa ni kamannabah hi Mordekai di dallin ni kapanha-adid Esther, ma-lat ang-angen tu niya amtaen tu hu kameippenahding ni hi-gatu.

¹² Kaumlaw di hantoon hu daka pengiyye-nayyaggudin ang-ang idan bii ni han da inlaw di kad-an ni patul. Enem ni bulan hu pengi-ussalan dan lanan mir di annel da niya enem ni bulan mewan hu daka pengi-eppuapin bang-banglu. ¹³ Hedin nedatngan etan lawwan ni hakey ni biid kad-an ni patul ey dammutun mampillin ibbalwasi tu niya hipan ussalen tu ma-lat ma-duman kakinnayyaggud ni ang-ang tu.

¹⁴ Kaumlaw ni hileng di kad-an ni patul et hedin newa-wa, ey kaumlaw etan di hakey mewan ni kapanha-adiddan bibi-in nei-dum ni ahwan patul e ya kamampaptek ni hi-gadadman ey hi Saasgas e hakey mewan ni napnahan ni lakin bega-en nan patul. Eleg mambangngad hu hakey ni biid kad-an ni patul ingganah ni pengeyyagan tun hi-gatu.

¹⁵ Entanni ey nedatngan law hu lawwan Esther di kad-an ni patul. (Ya aman Esther e hi Abihail ey agin a-ammed Mordekai. Nem imbilang Mordekai hi Esther ni u-ungnga tu tep hi-gatu nenge-etteng ni hi-gatu.) Yan nunman ni lawwan tud kad-an ni patul ey inusal tu hu balwasin pinilin Hegai e nengipenaptek ni hi-gada. Eleg mambagan edum ni hipan ussalen tu tep inu-unnud tun emin hu intugun Hegai. Ey emin ida kamenang-ang nan Esther ey daka tettebala kakinat-agu tu.

¹⁶ Inlaw da hi Esther di baley nan patul e hi Serses eman ni meikkeppitun toon ni nampatulan tu e meikkeppulun bulan ni Tebet. ¹⁷ Inangang nan patul hi Esther ey hi-gatu pininshed tud emin ida etan ni edum ni bibi-i. Et ihad tud ulun Esther etan penget ni ahwan patul et hi-gatu law mambalin ni ahwatu et beken law hi Basti. ¹⁸ Et mampahemul hi patul ni keiddeyyawan Esther et aygan tuddan emin hu aap-apu niyadda opisyal tu. Ey immandal tu e emin hu tutu-ud bebley ni sinekup tu ey endi mangngunnun nunman ni aggew. Nanwatwat ni nangkinginan indawat tuddan tuu.

¹⁹ Hi Mordekai hu hakey ni pinilin patul ni opisyal tu. ²⁰ Hi Esther ey eleg tu peam-amta e hi-gatu ey Jew tep humman intugun nan Mordekai ni hi-gatu. Tep ingganah ni nunya ey tuka peka-unnuda hu tuka ittugun henin nengu-unnudan tun kaglang tun nengipenaptekan tun hi-gatu.

²¹ Yan nunman ni kapangngunnuin Mordekai di baley ni patul ey wada dewwan napnahan ni guwalyad habyen ni kuwaltuh patul e di Bigtanah nan Teres. Huyyaddan guwalya ey wada binelaw dan patul et ida kamanhuhummangan e kanday petteyen da. ²² Nem dingngel Mordekai humman ni ung-ungbal da et idaddatteng tun Esther et ehelen daman Esther nan patul, ey inhel tu e hi Mordekai hu nanghel nunman ni indaddatteng tu. ²³ Impebistigal nan patul ey makulug humman ni indaddatteng dan hi-gatu et papetey tudda humman ni dewwan guwalya e inta-yun dadada. Humman ni neipahding ey

impatudek nan patul e hi Serses di libluh ni meippanggep ni nampatulan tu.

3

Ninemnem Haman ni ippahding hu kebahban idan emin ni Jew

¹ Entanni ey impeta-gey etan ni patul hu saad Haman, e u-unggan Hammedatha e helag Agag, et hi-gatu law keta-ta-geyyan saad tuddan emin ni opisyal tu. ² Et imandal nan patul e emin ida opisyal tu ey mandukkun ida niya manyu-ung idan pengippeang-angan dan lispituh dan Haman. Et emin ida opisyal ey inu-unnud da et ida kamandukkun niya ida kamanyu-ung ni hi-gatu. Nem hi Mordekai ey eleg tu u-uunuda humman ni mandal. ³ Et kamannahiddan edum ni opisyal ni hi-gatu hedini hipa eleg tu pengu-unnudin nunman ni mandal nan patul. ⁴ Kewa-wa-wa ni daka e-e-heli ma-lat u-unnuden tu humman ni mandal patul nem eleg tudda dedngela. Lektattuy inhel Mordekai ni edum tun opisyal e kantuy “Hi-gak ey Jew hak et humman hu, eleg mabalin ni nak manyu-ung di hinanggan nan Haman.” Et idaddatteng dan Haman humman ni inhel tu ma-lat ang-angen da hedini hipa pehding tun Mordekai.

⁵ Nemahhig bunget Haman ni nenang-angan tun eleg mandukkun niya eleg manyu-ung hi Mordekai ni hi-gatu. ⁶ Et yan nengamtaan tun Jew gayam hi Mordekai ey ninemnem tun beken ni ebuh hi Mordekai ni kastiguen tu. Nannemnem ni pehding tun memettey ni emin

ni Jews idad bebley ni sinekup ni nan-ap-apuan Serses.

⁷ Yan eman ni meikkahampulut dewwan toon ni nampatulan Serses, ni nemangulun bulan ni Nisan ey immandal Haman e mambubunut ida et pengamtaan dan getud ni aggew niya bulan ni pengippahdingan dan nunman ni implanuh tu. Entanniy gintud da e yan meikkahampulut tellun aggew ni Adar e meikkahampulut dewwan bulan.

⁸ Et lumaw hi Haman di kad-an ni patul et kantun hi-gatuy “Wadadda hansinu-wan ni neikamdug ni hi-gatsu ey neiwehit idan emin eyad bebley ni nan-ap-apuan mu. Hin-appil hu elaw da e endi hu neiingngehan tud elaw ni edum ni tutu-u. Hakey pay ey eleg da u-unnuda linteg eyad bebley tayu. Et humman hu, beken ni panyaggudam hedin mannenneng idadya. ⁹ Hedin hipa kammu e apu patul, imandal mu et papetey tayuddan emin. Et hedin ebbuluten mu huyyan inhel kun pehding mu ey iddawat ku hu telunggatut et na-pat ni libu et dewanggatut ni kiloh ni silber ma-lat mei-dum di kapengi-emmungin pihhuh eyan bebley tayu.”

¹⁰ Inebulut nan patul humman ni inhel Haman et ukhupen tu singsing di ngamay tu e humman hu tuka pandippel ni olden tu et idwat tun Haman e u-ungngan Hammedatha e helag Agag e buhul emin ni Jew. ¹¹ Kan patul nan Haman ey “Ngenamung kan pehding mu etan idan tuu nem anin ditan hu pihhuh mu.”

¹² Yan eman ni meikkahampulut tellun aggew ni nemangulun bulan ey ineyagan Haman ida

sekretarih nan patul et pan-e-helen tu etan olden ey pan-ittudek da et ibelin dad emin ni nam-bakbaklang ni ehel idan tutu-u et palaw daddan gubernor niya opisyal idan bebley. Neiolden humman di ngadan patul et medippelan ni singsing tu. ¹³ Et menu-dak idan mengikka-peng idan nunman ni tudek di kebebbebley. Neitudek diman e petteyen dan emin hu Jew, yadda neamma niyadda nei-inna, anin idan kaungaunga, ey meellan emin hu hipan wadan hi-gadan limmu da. Ey mahapul ni pehding da huyya etan ni nagtud ni aggew e yan meikkahampulut tellun aggew ni bulan ni Adar. ¹⁴ Meippeamtad emin di kebebbebley huyyan olden ma-lat mandaddan idan emin hu tutu-u hedin medetteng humman ni aggew. ¹⁵ Et humman ni olden nan patul ey neipeamtan emin ni katuutuud Susa niya neiwatwat di kebebbebley humman ni neitudek. Kamakallingep di Haman nan Serses e patul ni kamakayyuyyuddung niya mengi-innum ey immen ida katteg hu tutu-ud Susa ni kaman-alalingangnga e eleg da amta hedin hipa pehding da.

4

Ya nampebaddangan Mordekai nan Esther

¹ Dingngel Mordekai ni emin hu neipahding ey nambi-ki tu balwasi tu e nemahhig lemyung tu. Nambalwasin langgusih et hadan tu ulu tun dep-ul, et an mandaladalan di bebley e kamantete-ul ni degeh ni nemnem tu.

² Neipappeg di kahehgepid baley nan patul tep

eleg da pehgep hu nambalwasin langgusih. ³ Yan neipeamtaan nunyan olden di emin di kebebbley ni wada Jew ni nekibebbley ey kamedngel hu teul da. Nampantepel ida ey intagan da nangih. Dakel ni hi-gada hu nampambalwasin langgusih niya ida kamambakbaktad di dep-ul.

⁴ Impeamtadda etan ni napnahan ni lalakki niyadda bega-en Esther hu kapehpehding Mordekai ey nemahhig hu lemyung tu. Impailaw tu hu balwasin ibbalwasi tu ma-lat hullulan tu langgusih ni inhuklub tu, nem eleg tu pinhed. ⁵ Intu-dak tu mewan hi Hatak, e napnahan ni lakin indawat nan patul ni hi-gatun pambega-en tu, et lumaw di kad-an Mordekai et tu mahmahan hedini hipa himmulun et tu impahding humman.

⁶ Limmaw hi Hatak di kad-an Mordekai etan di heggeppan di baley patul, ⁷ et idaddatteng Mordekai ni emin ni hi-gatu hu neipahding et ehelen tu pay hu bilang ni pihhuh ni inhel Haman ni ibbayad tun meidum di pihhuh ni bebley hedini meippepettey idan emin hu Jews. ⁸ Indawtan tu hi Hatak ni hakey ni neitudekan etan ni mandal nan patul di Susa ni pemetteyan dan emin ni Jews. Inhel Mordekai ni hi-gatu e iddawati tu humman nan Esther et kantuy "Pakahel mun Esther eya kameipahpahding niya ehel mun hi-gatu e mampehemhemmek nan patul ma-lat hemeken tudda tuu tun Jews."

⁹ Inu-unnud nan Hatak et lumaw di kad-an Esther et ehelen tun emin hu inhel Mordekai. ¹⁰ Et itu-dak mewan nan Esther hi Hatak et mambanggad di kad-an Mordekai et tu ehelen

hu inhel tu. ¹¹ Kan Esther ey “Inamtan emin ni katuutuu e hedin wada hakey ni tuun neala ni nampeang-ang nan patul di bawang ni baley tu, ey eleg tu paeyag, ey mahapul ni mettey. Tep mahapul ni eyyagan ni patul hu tuu ni han himmegep di kad-an tu. Ya dammutun keihwangan tun ebuh et eleg da pateyen ey hedin iddengdeng nan patul ni hi-gatu etan balituk ni hulkud tu. Hakey pay ey nelabah law hambulan ni eleg tuwak pangeyagan nan patul.”
¹² Limmaw hi Hatak di kad-an Mordekai et tu ehelen huyyan inhel Esther.

¹³ Heninnuy hu inhumang Mordekai, kantuy “Entan tu pandidinel hu kawedam di baley nan patul et penghel mu nem eleg daka illagat ni petteyen hedin medettengan hu pemetteyan dan emin ni Jew. ¹⁴ Hedin pemeggam i-ineng eyan hanneyan tsimpuh, ey wada edum ni kelpuan ni baddang ma-lat meihwang eya edum tayun Jew. Nem hi-gam niyadda aaggim ey mettey itsun emin. Ey hipa inamtam hedin nambalin kan ahwan patul ma-lat hi-gam bumaddang nunya?”

¹⁵ Et humangen Esther hi Mordekai et kantuy
¹⁶ “Lakkay tep et mu amungen ida edum tayun Jews di deya Susa et mantepel kayu eyan nak pehding. Ehel mun hi-gada et eleg kayu mangan niya eleg kayu uminum ni tellun aggew. Hanniman dama pehding middan bega-en ku. Et hedin negibbuh ni impahding tayu huyya, ey umlawwak et nak ang-angen hi patul. Ey ebbuluten kun anin ni metteyyak hedin humman umhulun ni ketteyyak.” ¹⁷ Dingngel Mordekai huyyan

inhel Esther et ebuhe uminah et manglaw ni an mengippahding ni intugun Esther.

5

Ya imbagan Esther etan ni patul

¹ Yan nunman ni meikkatlun aggew ni nan-tepelan da ey inhuklub Esther hu kaibbalwasin ahwan patul et humgep di kad-an patul. Yim-mudung etan patul di yuddungngan tu e in-hangga tud heggeppan. ² Inang-ang tu hi Esther ni kaman-eh-ehneng di kad-an ni heggeppan ey kaman-am-amleng ni nenang-ang ni hi-gatu, et indengdeng tu hu balituk ni hulkud tun hi-gatu. Et meihnup hi Esther et tu kapaen hu utduk etan ni hulkud nan patul.

³ Kan etan ni patul ni hi-gatuy “Kele ka immali? Hipa ibbagam e Esther? Ehel mu hedin hipa humman tep dammutun iddawat kun hi-gam hu kagedwah eyan bebley ni nan-ap-apuan ku hedin humman pinhed mu!”

⁴ Himmumang hi Esther et kantuy “Apu patul, kekdevek anhan hedin ebbulutem et umli kayun Haman ni mahmahdem tep indaddanan dakeyun mangkeheng-ew ni kennen.”

⁵ Et paeyag nan patul hi Haman ma-lat lumaw idad kad-an Esther ni mengngan. Immali hi Haman et lumaw ida. ⁶ Ida kamengi-innum ey kan mewan nan patul nan Esther ey “Ehel mu law nunya hedin hipa pinhed mun ibbaga. Anin ni kammuy iddawat ku hu kagedwah ni nan-ap-apuak et ebbuluten ku!”

⁷ Kan Esther ey “Ya pinhed kun peteg ni kekdewen ey heninnuy: ⁸ Hedin kabbabbal kan hi-gak e apu patul et ebbulutem hu ibbagak ey pinhed kun um-ali kayun Haman ni kabbuhhan et idaddanan dakeyu mewan ni kennen et han-nak ehela hu pinhed kun e-helen ni hi-gam.”

⁹ Kaman-am-amleng ni peteg hi Haman ni immanemut, nem kamangkelebbah di eheb ni baley patul, ey inang-ang tu hi Mordekai e kamanyuyyuddung e eleg um-inah ni manyu-ung niya eleg umgeyenggeng ni takut tun hi-gatu, ey nemahhig bunset tu. ¹⁰ Nem insipel tu bunset tu et umenamut et amungen tudda gagayyum tud baley tu. Nekieyag tu hi Seres e ahwatu, ¹¹ et ipahhiya tun hi-gada hu kinedangyan tu, ya dakel ni u-ungnga tun lalakki niya nengipeta-geyan patul ni saad tu. Ey impahhiya tu e hi-gatu hu keta-ta-geyyan ni opisyal nan patul.

¹² Ey kantuy “Beken ni ebuh ida huyya tep ebuhhak ni kadwan patul ni ineyagan nan Esther et idaddanan dakemin kennen di baley tu. Ey umlaw kami mewan nan patul ni an mengngan di baley nan Esther ni kabbuhhan! ¹³ Nem emin ida huyya ey endi silbitu hedin newa-wa ni inang-ang ku hi Mordekai e Jew ni kamanyuyyuddung di eheb ni baley patul.”

¹⁴ Et kan Seres e ahwa tu et da-yunan idan gagayyum tuy “Ettu et mampekapyia kan de-wampulu et liman metroh hu kasina-gey tun pengitta-yunan mun hi-gatuy? Et hedin kab-buhhan man imbagam nan patul et tu peta-yun hi Mordekai ma-lat man-am-amleng kan an

mekikkan di baley nan ahwan patul.” Kayyag-gud ni peteg hu nangngel nan Haman nunman ni inhel da et imandal tun kapyae da hu pengittayunan tun Mordekai.

6

Ya nengipedayawan etan ni patul nan Mordekai

¹ Yan nunman ni hileng ey eleg um-ali ugip nan patul et itu-dak tu hu hakey ni bega-en tun an mengella etan ni neitudekan emin ni kameken-napkapyad nan-ap-apuan tu, et ibidbid dan hi-gatu. ² Entanni ey nedatngan etan neitudek ni nengipeamtaan nan Mordekai ni nengiplenuhan di Bigtana nan Teres ni pemetteyan da et lan patul. Huyyaddan dewwan di Bigtana nan Teres e napnahan ni lalakki hu guwalyaddan nunman di kuwaltuh patul. ³ Dingngel nan patul humman ni binidbid da ey kantuy “Hipa impahding tayu niya hipa indawat tayun Mordekai ni nengipahdingan tun nunya?”

Kan idan bega-en tuy “Endi an neipahding niya endi an neidwat ni hi-gatu.”

⁴ Entanni ey kan patul ey “Hipa hu opisyal kun wada eyad baley ku?” Ey neipapaddih ni him-megep ali hi Haman ni an et mekihummangan nan patul ma-lat peta-yun tu hi Mordekai etan di impekapya tu.

⁵ Et kan idan bega-en patul ey “Immen hi Haman di dallin.”

Et kantuy “Yu ayagi et humgep.”

⁶ Himmegep hi Haman et kan patul ni hi-gatuy “Wada hakey ni tuun pinhed kun peteg ni pehd- ing hu kayyaggud ni hi-gatu et kaidaydayawan tu. Hipa dedan muka pannemnem ni kayyaggud ni pehding ku?”

Kan Haman di nemnem tuy “Hipa edum ni pinhed eyan patul ni iddawtan ni dayaw hedin beken ni hi-gak?” ⁷ Et kantun patul ey “Hedin pinhed mu e apu patul ni meidaydayaw hu hakey ni tuu ey heninnuy hu ipahding mu. ⁸ Pei-lim hu hakey ni balwasim niya hakey ni kebayyum ni napngetan ni penget mu, ⁹ et ayagam hu hakey ni eta-gey ni opisyal mu et pebalwasi tu humman ni balwasim ni nunman ni tuu ey impantakkay tud kebayyum et ipengulu tun an idalladallan di gawwan bebley. Ey ehel mu etan ni opisyal et itekcutekkuk tu e kantuy ‘Ang-ang yu hu kapehding nan patul ni tuun pinhed tun meidaydayaw!’ ”

¹⁰ Entanni ey kan patul nan Haman ey “Kakkayyaggud huttan ni inhel mu. Papuut mu et umla kan balwasin nakka ussala niya kebayyuk et ipahding mun Mordekai e Jew eya inhel mu. Immen di heggeppan ni baley ku e kamanyuyyuddung. Ang-ang mu et ipahding mun emin ni hi-gatu etan inhel mun pehding.”

¹¹ Et alen Haman hu balwasin patul et tu pebalwasin Mordekai et pantakkay tud kebayyun patul et tu idalladallan di gawwan bebley et itekcutekkuk tu e kantuy “Ang-ang yu kapehding ni patul ni tuun pinhed tun meidaydayaw!” ¹² Negibbuh humman et mambanggad hi Mordekai di heggeppan ni baley patul nem

hedin hi Haman ey impapuut tun immanemut di baley tu e nemahhig lemyung tu niya baing tu.

¹³ Indaddatteng tun ahwa tu niyadda gagayyum tun emin hu neipahding. Ey kandan hi-gatuy “Hi Mordekai e buhul mu ey Jew. Et humman hu, makulug ni eleg meippahding hu lawah ni planuh mun hi-gatu. Nanna-ud ni meapput ka.” ¹⁴ Nanengtun ida kamanhuhummangan ey dimmateng ida etan napnahan ni lalakkin bega-en patul ni an mengewwit nan Haman ma-lat an makikan ni indaddan nan Esther e ahwan nan patul ni kennen da.

7

Ya nengipepateyan etan ni patul nan hi Haman

¹ Et lumaw di patul nan Haman ni an mekikkan di baley nan Esther. ² Ida kamenginnunman ni aggew ey pinuhdanan mewan nan patul nan ahwatu e kantuy “Imay, ehel mu law nunya hu pinhed mun ibbaga e Esther et idwat ku. Anin ni kammuy iddawat kun hi-gam hu kagedwah eyan bebley ni nan-ap-apuan ku et iddawat ku, hedin humman pinhed mu.”

³ Et humumang hi Esther et kantuy “Hedin kayyaggud muka pannemnem ni hi-gak e apu patul ey heninnuy kekdewek ni hi-gam: Entan anhan tu iebulut e metteyyak ey entan anhan tu iebulut ni mettey ida edum kun Jews. ⁴ Tep hi-gak niyadda edum kun Jews ey nebayadan biyag mi et meippepettey kamin emin e endi metdaan. Gullat ni neigtang kamin mambalin ni himbut et

pemeggak i-ineng, tep beken ni lebbeng tun daka taktaken hedin henin nunman ni ebuh meipahding. Nem yan nunya ey kamangkedettengi law pemetteyan dakemin emin.”

⁵ Kan Serses e patul nan hi Esther ey “Hipa humman ni tuun an mengippahding ni henin nuntan? Attu kad-an tu?”

⁶ Kan Esther ey “Ya buhul min kamengippehelheltap ni hi-gami ey hi Haman eya, e lawah ni peteg nemnem tun tuu!” Dingngel Haman hu inhel Esther ey kimmuphat ni takut tu. ⁷ Nemahhig hu bunget patul et umhiep et lumaw di garden di dallin ni baley tu.

Inamtan Haman e kastiguen nan patul et mampehemmehemmek nan Esther. ⁸ Et mandukun hi Haman et manyuung di yuddunggan ni binaktadan Esther. Neipapaddih ni nambanggad ali hi patul et humgep ey inang-ang tu hi Haman e tuka pan-iyyuung di binaktadan Esther et kantuy “Kaw pehding mu pay anhan di hinanggak hu lawah nan ahwak eyad baley ku?” Inlet tu ehel et dengelen idan bega-en tu ey pinhakkeyey da hinukbungan angha Haman.

⁹ Immehel hi Harbona e hakey ni bega-en ni wadadman ey kantuy “Immen mannuman pay hu impekapyta tud dagsin baley tun dewampulut liman metroh hu ta-gey tun pengittayunan tun Mordekai e nengihwang ni hi-gam e apu patul.”

Et kan patul ey “Ilaw yu hi Haman et hi-gatu ita-yun yudman.” ¹⁰ Inu-unnud da et ilaw da hi Haman et da ita-yun di impekapyta tun pengittayunan tun Mordekai, et han madegem hu bunget nan patul.

8

Ya kelebengan idan Jew ni mekihhanggan buhul da

¹ Yan nunman ni aggew ey indawat nan patul e hi Serses nan Esther hu emin ni hipan kinedangyan Haman e buhul idan Jew. Entanni ey impaeyag nan patul hi Mordekai tep inhel Esther hu neiegian tun hi-gatu. ² Inukhup nan patul hu singsing di ngamay tu et idwat tun Mordekai e humman daka ussalan pandippel ni tudek ni nalpun patul. Humman etan singsing ni indawat nan patul nan Haman nem binangngad tu. Impambalin nan Esther hi Mordekai ni mampaptek ni puyek Haman niyadda edum ni kukuwah tu.

³ Entanni ey limmaw mewan hi Esther et mandukkun di kad-an ni helin nan patul et mannanangih niya nampehemmehemmek ni hi-gatu ma-lat pasiked tu anhan etan lawah ni implanuh Haman ni meippahding idan Jew.

⁴ Ey indengdeng mewan nan patul etan balituk ni hulkud tu et uminah hi Esther. ⁵ Kan Esther ey "Hedin anhan dammutun kayyaggud hu muka pannemnem eyan ibbagak niya hedin kaka um-amleng ni hi-gak ey iolden mu anhan et eleg maunud etan olden Haman e u-ungngan Hammedatha e helag Agag, ma-lat eleg ida matey emin hu Jews eyad bebley ni nan-ap-apuam. ⁶ Tep eggak ali han-isipel ni menang-ang-ang ni pemetteyan daddan aaggik niyadda edum kun Jews."

⁷ Kan patul e hi Serses ni humang tud Esther nan Mordekai ey "Namplanuh hi Haman ni

lawah e pinhed tun petteyen ni emin hu Jews et mukun in-olden ku et da ita-yun. Ey emin hu hipan kinedangyan tu ey indawat kun hi-gam e Esther. ⁸ Nem hedin ya etan neitudek et medippelan ni singsing ku ey eleg mabalin ni an mehullulan. Nem dammutun mantudek kayuddan edum yun Jew et yu ehelen hu hipan panyaggudan da et anin iha-ad yu ngadan ku ni dinippelan yun singsing ku.”

⁹ Et ayagan nan Mordekai ida sekretarih di baley patul et papuut dan kopyaen humman ni olden. Neipahding huyya eman ni meikkad-wampulu et tellun aggew ni meikkatlun bulan ni Siban. Intudek da humman idan olden Mordekai idan Jews, yadda governor niyadda opisyal di hanggatut et dewampulut pitun probinsiya meippalpuud India ingganah di Ethiopia. Intudek dad nambakbaklang ni ehel niya kapenuddak idan probinsiya niyad kapenuddak niya ehel idan Jew. ¹⁰ Humman idan tudek ni impalaw Mordekai ey neipilma hu ngadan patul niya nedippelan ni singsing tu. Limmaw ida hu an nengika-peng idan nunman ni tudek e nantakkay idad kebayyun patul ni angka-let ni umbesik.

¹¹ Neipeamta etan idad tudek e kai-abulut nan patul e dammutun meemmung ida Jews di kebebbley ma-lat mekihanggaddan memettey ni hi-gada, niya dammutun petteyen dadda buhul da ey inla da hu limmu da. ¹² Huyyan olden ey meunnud di kebebbley ni nan-ap-apan Serses etan ni nagtud ni aggew ni pam-pemetteyan daddan Jews e yan meikkahampulu et tellun aggew ni Adar e meikkahampulu et

dewwan bulan. ¹³ Nekapya huyyan olden niya neipeamtad emin ni probinsiya ma-lat mandad-dan ida Jews ni mekihhangga hedini medetten-gan humman ni nagtud ni aggew. ¹⁴ Impapuut dan an nengiwatwat ni nunman idan tudek et mampantakkay idad nangka-let ni umbesik ni kebayyun patul. Anin yad Susa e bebley nan patul et neipeamtan hi-gada humman ni olden.

¹⁵ Entanni ey immehep hi Mordekai di baley nan patul e inhuklub tu hu henin balwasin patul e mablah niya blue ey netakapan ni madlang ni andukkey ni balwasi et mampenget ni kayyag-gud ni balituk ni penget.

Yan eman ni neipeamtaan etan ni olden di Susa ey kaman-am-amleng ida tutu-udman. ¹⁶ Nemahhig amleng idan emin ni Jew ni nunman ni aggew niya katettebaladdan emin ni tutu-u. ¹⁷ Emin di kebebbebley ni neibidbidan ni olden patul ey ida kaman-am-amleng hu Jews et manhamul ida. Ey wadadda edum ni tutu-un nambalin ni Jew et mei-dum idan hi-gada, tep ya takut da.

9

Ya nengapputan idan Jews ni buhul da

¹ Nedateng etan meikkahampulu et tellun aggew ni bulan ni Adar e meikkahampulu et dewwan bulan e humman ni aggew hu kahe-hhedaddan buhul idan Jews ni nengapputan dan hi-gada, ey nahwi kumedek hu neipahding.

² Tep emin ida hu Jews di kebebbebley di nan-apapuan Serses ey neamung ida et meikahakey idan nekihangan tutu-un neminhed ni memettey ni hi-gada. Et humman sinekutan idan emin ni tutu-un hi-gada et endi hakey ni an nekihangan hi-gada. ³ Anin idan gubernor niyadda opisyal et binaddangan dadda Jews tep ida kaumtakut nan Mordekai. ⁴ Tep nandingngel di emin ni probinsiya hi Mordekai eman ni nengipeta-geyan nan patul ni saad tu et mambalin ni et-eteng law kabaelan tu. Ey kamengmenglaw hu aggew ey kamangke-dumi pay hu kabaelan tu.

⁵ Et humman hu, yadda Jews ey dammutun pehding da hu pinhed dan ippahding ni buhul da. Nampatey daddan nunman ni aggew hu buhul da e inusal da ispadah da. ⁶ Yad Susa e nambebleyan nan patul ey pintey idan Jews hu limanggatut ni buhul da. ⁷⁻¹⁰ Nekipetey dadda etan hampulun u-ungngan Haman e u-ungngan Hammedatha e buhul idan Jew. Ya ngadan idan nunman ni u-ungngan Haman ey: Hi Parsandatha, hi Dalpon, hi Aspatha, hi Poratha, hi Adalia, hi Aridatha, hi Parmasta, hi Arisai, hi Aridai et hi Baisatha. Pintey dadda nem eleg da alen hu hipan wadad baballey da niyadda limmu da.

¹¹ Yan nunman ni aggew ey neipeamta etan ni patul hu bilang idan pintey ni Jews di Susa. ¹² Et kan patul nan Esther ey “Pintey idan Jews hu limanggatut ni tutu-u eyad bebley di Susa. Pintey dadda pay hu hampulun u-ungngan Haman ni lalakki. Inamtak et nema-ma impahding dad

edum ni probinsiya. Nem ehel mu hu edum ni pinhed mun meippahding et iebulut ku, niya ehel mu hedin hipa kekdwem et idwat ku.”

¹³ Kan Esther nan patul ey “Apu patul, hedin dammutu, ey kekdwem et iebulut mu e pehding idan Jews di deya Susa ni kabuhhan hu henin impahding dan nunya. Ey ehel mu et da ita-yun ida annel ni u-ungngan Haman.”

¹⁴ Inebulut patul et imandal tu e meippahding huyya niya meippeamtad Susa huyyan mandal. Ey tu impeta-yun ida annel ni u-ungngan Haman. ¹⁵ Nawa-wan nunman e humman hu meikkahampulu et epat ni aggew nunman e bulan ni Adar ey neamung ida mewan hu Jew ni nambebley di Susa et patyen da mewan hu telunggatut ni buhul dadman. Nem eleg ida umlan hipan wadan hi-gada.

¹⁶ Yadda dama hu Jews di edum ni probinsiya ey neamung ida et mambabaddang idan menanggan buhul da et patyen da hu nepitut liman libun hi-gada. Nem eleg ida umlan hipan wadan hi-gada. ¹⁷ Impahding idan wadad probinsiya huyyan meikkahampulu et tellun aggew ni Adar. Et mewa-wan nunman ey nan-iyatudda et man-an-anladda niya nanhamul ida. ¹⁸ Nem hedin yadda Jews di Susa man intu-man dan nenanggan buhul dan nunman ni meikkahampulu et epat ni aggew et han ida man-iyatun meikkahampulu et liman aggew, et yan nunman nan-an-anlaan da. ¹⁹ Et humman hu, hedin yadda Jew ni nambebley di probinsiya ey yan meikkahampulu et epat ni aggew ni Adar hu daka pan-am-amlengin katootoon e ida

kamanhahamul niya ida kamanhindadawat ni hipan pinhed dan iddawat di edum da.

²⁰ Hi Mordekai ey intudek tun emin huyyan neipahding. Ey nantudek idan emin ni Jews ni nambebley di Persia ²¹ e pambalin da hu meikkahampulu et epat niya meikkahampulu et liman aggew ni Adar ni pan-am-amlengan dan katootoon. ²² Huyyaddan dewwan aggew hu nengapputan idan Jews ni buhul da niya nambalanan ni lemyung dan am-amleng. Ya pehding dan man-am-amleng ni nunman ni dewwan aggew ey manhahamul ida niya manhindadawat idan hipan pinhed dan iddawat niya kennen, ey iddawtan dadda nangkewetwet. ²³ Inu-unnud idan Jews hu olden Mordekai et pambalin dan piyestah ni katootoon humman idan aggew.

²⁴ Hi Haman, e u-ungngan Hammedatha e helag Agag, e buhul idan Jews hu kan nemnem ni memettey idan Jew et ibubunut tu, e humman keibbellinan ni Purim, et maptek hu aggew niya bulan ni pengippahdingan tun nunman ni ninemnem tu. ²⁵ Nem an nekihummangan hi Esther nan patul et mengapyan olden et manhewi hu lawah ni planuh Haman et hi-gatu niyadda u-ungnga tun laki hu neita-yun.

²⁶ (Nginedanan dan Purim humman idan aggew ni daka pan-am-amlengi tep humman daka penghel ni bubunut ni nunman.) Et umhulun hu nantudekan Mordekai niya neipenahding ni hi-gada, ²⁷ ey nanhuhummangan ida Jews di kebebbley e man-am-amleng idan nunyan dewwan aggew hedin nedatngan huyyan pan-am-amlengan da. Huyyan olden ey mahapul

ni u-unnuden alin emin ni helag idan Jews ni katootoon anin idan edum ni tuun nambalin ni Jews. ²⁸ In-olden da e huyyan dewwan aggew ey eleg liwanaddan Jews ni katootoon et man-am-amleng idan emin pamilyah dad kebebbebley. Nanhuhummangan ida e eleg da iwwalleng huyyan piyestah dan Purim et ipenahding idallin helag dan ingganah niya eleg da liwwana hu neipahding ni nunman idan aggew.

²⁹ Entanni et mantudek mewan hi Esther e u-ungngan Abihail, et hi Mordekai e Jew et ipilma da ngadan dan dewwa et iolden da hu pengu-unnudan dan Piyestah ni Purim. ³⁰ Ey nantudek hi Mordekai idan emin ni Jews etan idad hanggatut et dewampulut pitun probinsiya ni nan-ap-apuan Serses et peamta tun hi-gada e endi law da tattakutan tep melinggep ida law. ³¹ Ey inhel tu e mahapul ni pehding da hu elaw ni Piyestah ni Purim ni katootoon hedin nedateng humman ni aggew e henin daka pehding ni mengu-unnud ni daka pantetpeli niya daka lemyungi. Hi Mordekai nan Esther e ahwan patul hu nengiolden nunya. ³² Huyyan olden Esther ni elaw ni Purim ey neitudek di libluh ni kakeittuddekin emin ni kamekapkapyad bebley da.

10

Ya meippanggep ni nandingngelan di Serses nan Mordekai

¹ Hi Serses e patul ey immandal tu e mahapul ni mambeyyad ni buwis ida katuutuud kebebbebley, anin idan nampambebley di edawwi e

gilig ni baybay. ² Emin hu kakkayyaggud ni impahpahding nan patul, anin ni ya nengipetageyan tun saad Mordekai, ey neitudek etan di libluh ni patul di Persia niyad Media. ³ Hi Mordekai hu meihhayned di saad nan patul e hi Serses. Kapakallispiuha niya nakappinshed idan edum tun Jews tep impenaptek tu panyaggudan da niya linggepan da niyaddalli helag dan edum ni aggew.

Ya ehel apu Dios
Kallahan, Keley-i: Ya ehel apu Dios Bible

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Antipolo Ifugao

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

3593303a-80c2-56e4-90b2-f4bfea2fd2a6